

*Іван Фаріон, д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет
м.Тернопіль, Україна*

ДЕРЖАВНЕ ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ – ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.

Механізм забезпечення економічної безпеки держави включає методи та інструменти. Аналіз методів, інструментів та загроз економічної безпеки держави дає змогу виділити об'єкти, які потребують захисту, та суб'єкти, що впливають на безпеку, а це дозволяє підвищувати ефективність функціонування механізму протидії загрозам. Одним з ключових інструментів механізму забезпечення економічної безпеки держави є податки.

Питанням податкового регулювання присвячені праці таких провідних вітчизняних дослідників як О. Д. Василик, Ю. Б. Іванов, Н. П. Кучерявенко, В. М. Опарін, В. М. Суторміної, В. М. Федосов, С. І. Юрій тощо.

У законі України „Про основи національної безпеки” серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері передбачено подолання „тінізації” економіки через реформування податкової системи, проте в ньому не вказано, що система оподаткування здійснює прямий вплив на рівень економічної безпеки країни.

Проте в Указі президента України „Про стратегію національної безпеки України” від 12.02.2007 №105/2007 до основних загроз економічній безпеці України відмічено такі чинники як недосконалість податкової системи, низька ефективність податкового адміністрування та контролю за використанням бюджетних асигнувань.

Відповідно, пріоритетними напрямками національної політики в економічній сфері мають стати реформування податкової системи й забезпечення спрямованості фіскальної політики держави на зменшення питомої ваги усіх складових матеріальних витрат в економіці.

Отже реформування податкової системи має бути орієнтоване на сталий економічний розвиток та забезпечення економічної безпеки усіх суб'єктів економічних відносин, оскільки податки є вагомою фінансово-економічною категорією та важелем забезпечення економічної безпеки держави.

Економічна безпека держави – це „... система державних заходів спрямованих на забезпечення такого економічного розвитку, при якому можливо гарантувати соціально-економічні інтереси громадянам країни, макроекономічну стабілізацію, забезпечення цілісності й економічної незалежності держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам” [1; 154].

Іншого підходу дотримується Гордієнко Д.В., який вважає що це „... сукупність міжнародних, релігійних, суспільних і державних інститутів (організацій, структур, органів), методів і способів їх впливу, правових, дипломатичних, релігійних, ідеологічних, соціальних і етичних норм, політичних правових, адміністративних, дисциплінарних, економічних, військових, інформаційних і інших мір і заходів, які можуть бути використані і реалізовані (застосовані, прийняті, виконані) для нейтралізації чи виключення можливості населення економічного збитку державі” [2; 204].

Найбільш обґрунтовано дано визначення в економічній енциклопедії [3; 362] де економічна безпека держави трактується як „... сукупність інституційних та організаційних структур і комплекс використання ними форм і методів з метою послаблення й усунення внутрішніх і зовнішніх загроз існуванню країни в економічній сфері”.

Отже, для забезпечення економічної безпеки податкове регулювання є важливим завданням як держави, так і суб'єктів підприємництва.

З позиції держави оптимізація оподаткування відбувається для того, щоб повною мірою реалізувалась фіскальна функція і в той же час податкове навантаження не було занадто обтяжливим та не пригнічувало економічну активність підприємств.

Одним із ключових методів економічного забезпечення держави є податкове регулювання. Це пов'язане із тим, що податкове регулювання, як ринковий інструмент втручання в розподільчі процеси, прийшло на зміну адміністративним формам управління економікою. Тобто, використовуючи податкові важелі уряд опосередковано впливає на процеси розподілу у суспільстві.

Уряд повинен визначитися щодо доцільності та економічної необхідності розроблення нової податкової політики, проект якої передбачає:

- введення податку на нерухоме майно;
- введення єдиного соціального податку;
- поступове підвищення річних обсягів реалізації продукції, за які суб'єкти підприємництва сплачують єдиний податок;
- запровадження диференційної ставки ПДВ на різні групи товарів та послуг, зокрема суттєвого зниження ставок ПДВ на товари і послуги першої необхідності;
- скасування неоподаткованого мінімуму доходів громадян з одночасним компенсуючим підвищенням рівня доходів у всіх сферах діяльності;
- звільнення експортерів високотехнологічної продукції від сплати податку з прибутку на приріст обсягів експортної продукції порівняно з попереднім роком.

На думку авторів О.Д. Василика, К.В. Павлюка [4; 82] реформування податкової системи має супроводжуватись ефективними структурними

заходами, спрямованими на досягнення результативності політики доходів. До них належать:

- виключення негрошових розрахунків та практики виконання бюджетів усіх рівнів;
- заборона реструктуризації або списання заборгованості (недоїмки) суб'єктів господарювання за податками, зборами (обов'язковими платежами), а також встановлення мораторію на надання пільг в оподаткуванні;
- реструктуризація та списання зобов'язань держави у відшкодуванні податку на додану вартість з урахуванням обсягів вже проведеної реструктуризації та списання заборгованості відповідних платників податків перед бюджетом;
- зменшення обсягу простроченої заборгованості (недоїмки) з податкових платежів до бюджетів усіх рівнів за рахунок суттєвого поліпшення стану збирання податків і неподаткових надходжень на основі застосування сучасних технологій податкового адміністрування;
- удосконалення системи розрахунків підприємств паливно-енергетичного комплексу з бюджетом;
- збільшення доходів від державної частки власності за рахунок ефективнішого її використання;
- підвищення ефективності приватизації державного і комунального майна з дотриманням відкритості та прозорості її процедури, забезпечення приватизації об'єктів за їх реальною ринковою вартістю, подолання зловживань, що мають місце у цій сфері.

Отже, державне податкове регулювання як економічна категорія, являє собою упорядкування системи податкових взаємовідносин між державним й місцевими бюджетами в адміністративно-територіальних одиницях на основі норм права.

Література:

1. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: НЮС. -2002. -608 с.
2. Гордиенко Д.В. Основы экономической безопасности государства. Курс лекций и учеб.-метод. пособие [Текст] / Д.В. Гордиенко. М.: Финансы и статистика, ИНФРА –М, 2009. -244с.
3. Економічна енциклопедія: України трьох томах. Т.2 [Текст] / редкол.: ...С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Академія, 2001 -861с.
4. Желюк Т. Механізм забезпечення економічної безпеки в системі управління довгостроковим розвитком національної економіки [Текст] /Т.Желюк / Наука молода. -2009. -№11. с.154-160.